

number of measures to strengthen security for goods crossing international borders. The amendment covers three major changes to the Customs Code: requiring traders to provide customs authorities' information on the goods during import or export; provide reliable traders trade facilitation; introduction of common risk criteria within the Community.

Based on a thorough analysis of European approaches to development of the customs administration we can summarize about the inadmissibility of a separate examination, operation and implementation of the risk management system of prior information and burnout authorized economic operator in Ukraine. These components "security amendments" in the EU are the part of a unified system that on the one hand aimed at ensuring a high level of safety of the Community and on the other - guarantees the trade community.

amendments security, Customs Code of the EU, risk analysis, the system of prior notification, authorized economic operators

Одержано (Received) 21.10.2015

Прорецензовано (Reviewed) 24.11.2015

Прийнято до друку (Approved) 30.11.2015

УДК 338.246.025.88

В.Ф. Гамалій, проф., д-р фіз.-мат. наук

Кіровоградський національний технічний університет, м. Кіровоград, Україна

О.М. Кошик, ст. наук. співр., канд. екон. наук

ДУ «Інститут економіки та прогнозування» НАН України, м. Київ, Україна

Н.І. Легінькова, доц., канд. екон. наук

Кіровоградська льотна академія Національного авіаційного університету, м. Кіровоград, Україна

Аналіз завершального етапу приватизації в Україні: стан, проблеми, ризики

У статті проаналізовані особливості приватизації на її завершальному етапі. Наведені дані про вплив приватизаційного процесу на фінансові показники приватизації великих підприємств. Проаналізовані основні ризики проведення приватизації на завершальному етапі та шляхи мінімізації їх можливих негативних наслідків.

приватизація, завершальний етап приватизації, ефективність діяльності приватизованих підприємств, ризики приватизації

В.Ф. Гамалій, проф., д-р фіз.-мат. наук

Кіровоградский национальный технический университет, г. Кіровоград, Украина

А.М. Кошик, ст.научн. сотр., канд. екон. наук

ГО «Институт экономики и прогнозирования» НАН Украины, г. Киев, Украина

Н.И. Легинькова, доц., канд. екон. наук

Кіровоградская летная академия Национального авиационного университета, г. Кіровоград, Украина

Анализ заключительного этапа приватизации в Украине: состояние, проблемы, риски

В статье проанализированы особенности приватизации на ее заключительном этапе. Приведены данные о влиянии приватизационного процесса на финансовые показатели крупных предприятий. Проанализированы риски проведения приватизации на заключительном этапе и пути минимизации их возможных негативных последствий.

приватизация, завершающий этап приватизации, эффективность деятельности приватизированных предприятий, риски приватизации

Постановка проблеми. Завершальний етап приватизації в Україні відбувається у вкрай складних економічних та політичних умовах. Він має значні особливості в порівнянні з попередніми етапами, оскільки на ньому передбачається приватизація

© В.Ф. Гамалій, О.М. Кошик, Н.І. Легінькова, 2015

значної кількості великих, в тому числі, стратегічних підприємств. Це, значною мірою, потребує особливих підходів до здійснення приватизаційних процедур. Хоча дослідження особливостей завершального етапу приватизації розпочалося ще на початку двотисячних років, питання ще недостатньо вивчено як в теоретичному, так і у практичному аспектах. Це негативно впливає на реалізацію приватизаційних проектів, що зумовлює значну актуальність проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вперше ґрунтовний аналіз проблем завершального етапу приватизації був здійснений О.Й. Пасхавером, Л.Т. Верховодовою, Т.Є. Воронковою, Н.В. Терещенко у 2003 році в монографії «Завершальний етап приватизації в Україні» [5]. Авторами був зроблений висновок про необхідність проголошення нової мети – завершення приватизації в Україні як соціально-економічного проекту широкомасштабної реформи власності. Особлива увага приділена проблемам визначення межі державного реального сектору економіки; підвищення інвестиційної привабливості підприємств, що приватизуються; передприватизаційної підготовки підприємств, методам забезпечення довіри суспільства до приватизації, перш за все, за рахунок досягнення прозорості та гласності при здійсненні приватизаційних процедур.

В.І. Дубровський в своїх дослідженнях послідовно розвиває тези Л. Мізеса, Ф. Хайєка, Д. Стігліца, Я. Корнаї про значно більшу ефективність діяльності приватизованих підприємств в порівнянні з державними, яку він доводив ще наприкінці 90-х та на початку двотисячних років [6; 7]. Виходячи з цього, він є прихильником прискорення приватизації. Проте цей висновок досі не знайшов практичного підтвердження в Україні.

Більш того, репрезентативне дослідження, проведене А.І. Даниленком, А.В. Федоренком, О.С. Білоусовою, Г.В. Єршовою, Л.М. Шаблістою, О.М. Кошиком у ДУ «Інститут економіки та прогнозування» НАН України по значній вибірці приватизованих великих підприємств свідчить про значне погіршення фінансових результатів їх діяльності у постприватизаційний період [3].

Проблеми ефективності діяльності приватизованих підприємств розглядає і В.М. Геєць, який значну увагу приділяє значними ризикам проведення приватизації на її завершальному етапі [1]. Виходячи з цього, він обґрунтовує висновок про те, що «приватизацію в 2015–2016 рр. потенційних об'єктів, де є ризики недоотримання доходів бюджету, доцільно відтермінувати, а приватизувати тільки інвестиційно привабливі стратегічні об'єкти, що відповідають ідеології запуску в Україні інвестиційно залежної моделі економічного зростання».

Питання сучасного етапу приватизації досліджуються також В.Т. Лановим, О.М. Давидовим, А.В. Склеповою, В.М. Трубаровим та іншими українськими економістами. Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить про те, що серед фахівців існують значні розбіжності в підходах до завершення процесу приватизації, тому ця проблема потребує подальших досліджень.

Постановка завдання. Метою статті є висвітлення існуючих проблем та підходів до їх вирішення з метою підвищення ефективності процесу приватизації на її завершальному етапі.

Виклад основного матеріалу. Завершення приватизації як масштабного соціально-економічного проекту трансформації державної власності спочатку передбачалося Урядом на 2014 рік, потім – на 2015 рік. Проте темпи приватизації в останні роки значно уповільнилися, що призвело до невиконання планів приватизації, значного зменшення кількості приватизованих об'єктів та зниження надходжень до бюджету від приватизації.

Згідно з даними звітів та інших аналітичних матеріалів Фонду державного майна України (далі – ФДМУ), які розміщуються на офіційному сайті фонду, у 2013 році кількість об'єктів, що змінили державну форму власності на приватну, складала 166 і в порівнянні з 2000 роком зменшилась більш ніж в 10 разів, комунальну форму власності змінили, відповідно, 990 об'єктів (зменшення майже в 4 рази).

У 2014 - 2015 роках зафіксоване подальше значне уповільнення процесу приватизації та різке скорочення надходжень від неї до бюджету. У 2014 році державну форму власності змінили 100 об'єктів, комунальну – 694 об'єкти. Надходження від приватизації до бюджету склали лише 465, 9 млн. грн. [1]. У січні – липні 2015 року приватизовано 58 об'єктів держвласності, комунальної – 366 об'єктів, надходження до держбюджету склали 120, 3 млн. грн.

Уповільнення процесу приватизації значною мірою було пов'язане з дією неекономічних факторів, загостренням політичної ситуації в країні. У зв'язку з цим наміри прискорити процес приватизації та завершити її 2015 році, а також підвищити її роль в поповненні доходів державного бюджету, не реалізовані.

Стрімке зростання дефіциту зведеного бюджету у 2014 р., зменшило потенційні можливості Уряду щодо залучення фінансування на ринкових умовах.

У 2015 році Держбюджет профіцитний. Проте це пов'язане, перш за все, з надмірно високою інфляцією (вересень 2015 року до вересня 2014 року – більше 50%), а також з вкрай високим податковим навантаженням на економіку. Уряд пропонує значне зниження його внаслідок прийняття нового Податкового кодексу, що, на першому етапі, може призвести до значного скорочення податкових надходжень до бюджету.

На тлі виникнення серйозних проблем з наповненням бюджету, необхідністю обслуговувати значні державні борги, в тому числі зовнішні, проблемами з залученням іноземних інвестицій та кредитів, збільшення доходів від приватизації може допомогти частково вирішити проблему збалансування бюджету.

В зв'язку з цим в Уряді заявлено про проведення найбільш масштабної приватизації, яка передбачає суттєве розширення кола об'єктів приватизації та продаж деяких стратегічно важливих підприємств. Наприкінці серпня 2014 року Уряд вніс до Верховної Ради законопроект про скорочення переліку об'єктів державної власності, які не підлягають приватизації, з 1478 до 543. В ФДМУ заявили про намір продати 1255 підприємств.

В пояснювальній записці до законопроекту зазначається, що причини скорочення переліку об'єктів, які не підлягають приватизації, такі: зміна критеріїв загальнодержавної значущості підприємств та намір позбавитися від держмонополій в деяких галузях (наприклад, з виробництва спирту, на залізницях та ін.). Пропонувалося дозволити приватизацію об'єктів важкого машинобудування, сільського господарства, транспорту, енергетичної галузі тощо, які досі було заборонено приватизувати.

Проте внаслідок відсутності необхідної законодавчої бази, а також того, що приватизація великих об'єктів потребує значного періоду передприватизаційної підготовки, початок широкомасштабного процесу приватизації було фактично перенесено на 2016 рік. Зараз, станом на жовтень 2015 року, ситуація з переліком об'єктів, які будуть приватизовані, залишається невизначеною.

Успішна реалізація приватизаційних планів Уряду потребує як вирішення політичних проблем (завершення АТО, оскільки інвестори навряд чи будуть активно вкладати значні кошти в країну, в якій зберігається загроза відновлення бойових дій), так і економічних (продовження кредитування з боку МВФ та інших міжнародних фінансових організацій, стабілізація ситуації в грошово-кредитній сфері, припинення падіння економіки та відновлення економічного зростання тощо).

Необхідність наповнення державного бюджету шляхом приватизації не викликає сумнівів. Разом із тим, слід звернути увагу на значні ризики і застереження щодо доцільності масштабної приватизації державного майна

Вони пов'язані, перш за все, з можливістю зниження ефективності діяльності великих підприємств в постприватизаційний період. Теза про те, що перехід до приватної власності автоматично забезпечує покращення показників роботи підприємств, поки не знайшла практичного підтвердження в Україні.

ДУ «Інститут економіки і прогнозування НАН України» було проведено дослідження ефективності діяльності приблизно 700 великих підприємств на основі показників балансів приватизованих підприємств, наданих Фондом держмайна України та Державною службою статистики України. Основною метою дослідження було проаналізувати ефективність діяльності підприємств, приватизованих у 2002–2004 рр., в рік до приватизації, рік здійснення приватизації, рік після приватизації, 2007 рік (рік «пікового» докризового розвитку економіки), 2009 рік («пік» кризи) та 2010 рік (початок нестійкого відновлення економіки, який невдовзі змінився глибоким спадом).

Результати проведеного дослідження по репрезентативній вибірці підприємств, переважно великих, приватизованих у 2002–2004 рр., дали можливість зробити наступні висновки.

Приватизовані підприємства не тільки не демонстрували значного покращення фінансових результатів діяльності, а здебільшого погіршили їх у 2009–2010 рр. в порівнянні з доприватизаційним періодом та показниками року приватизації. Деякі результати дослідження наведені в табл. 1.

Таблиця 1 – Погіршення фінансових результатів діяльності підприємств після їх приватизації

№ з/п	Деталізація причин погіршення фінансових результатів
1	Значно погіршилися показники рентабельності виробництва, діяльності, власного капіталу та активів підприємств
2	Обсяг чистого прибутку підприємств за рік до проведення приватизації значно перевищував показники 2009–2010 рр.
3	У 2010 р. обсяг дебіторської заборгованості у 7 разів перевищував показник доприватизаційного року
4	Частка довгострокової і поточної дебіторської заборгованості у валюті балансу мала тенденцію до постійного зростання
5	Погіршилася платоспроможність приватизованих підприємств обраної вибірки, що спричиняло порушення їх фінансової стійкості, зокрема, частка боргів у валюті балансу збільшилася майже удвічі
6	Приватизовані підприємства характеризуються низькими рівнями ліквідності, які в окремі післяприватизаційні роки були нижчими, ніж у доприватизаційний рік, і нижчими за їхні нормативні значення.

Джерело: [2].

Крім того, погіршився найбільш узагальнюючий показник фінансового стану підприємств – фінансовий результат до оподаткування. Незважаючи на високу інфляцію, навіть в абсолютному вимірі знизилися показники чистого прибутку.

Такі результати приватизації значною мірою зумовлені непрозорим та закритим характером приватизації, коли власність переходила не до найбільш ефективних, а для визначеного заздалегідь кола покупців, здатних впливати на рішення органів приватизації.

В подальшому такі репрезентативні дослідження не проводилися. Проте в умовах сучасної глибокої економічної кризи та ускладнення економічної ситуації немає підстав вважати, що тенденції принципово змінилися.

Продаж майна в екстремальних умовах (відповідно до теорії і практики фінансів) можливий лише за умови заниження ціни порівняно із так званою справедливою ціною активу. Навіть застосування прозорих конкурентних приватизаційних процедур з продажу стратегічно важливих державних підприємств, внесених у перелік, не дозволить нівелювати інвестиційні ризики, які в 2015 – 2016 рр. в Україні залишатимуться настільки високими, що ціна продажу об'єктів державного майна може виявитися в рази нижчою, ніж за звичайних умов.

У зв'язку з несприятливою макроекономічною та зовнішньополітичною ситуацією у країні значне нарощування надходжень від приватизації при продажу об'єктів за справедливими цінами у 2016 році є дуже проблематичним, поповнення доходів бюджету може бути забезпечене лише шляхом розпродажу майна за низькими цінами.

Існують значні ризики, пов'язані з приватизацією в базових галузях економіки, особливо енергетиці. Про це зокрема свідчить негативний досвід приватизації в Росії.

Для залучення інвестицій в російську енергетику її приватизація супроводжувалася лібералізацією тарифної політики. Вважалося, що демонополізація галузі внаслідок її приватизації різними інвесторами створить конкурентне середовище, в якому ціни на енергію будуть знижуватися.

Проте фактично основним результатом приватизації стало неконтрольоване швидке зростання тарифів, що загрожувало, перш за все, тяжкими соціальними наслідками для населення. Інвестиції в галузь не прийшли, що не дозволило здійснити її модернізацію. Держава була вимушена повернутися до обмеження тарифів у «ручному режимі». А це, в свою чергу, призвело до масового відтоку приватного капіталу з галузі та відновлення домінування в ній державних корпорацій [1].

Приватизація енергетики іноземними інвесторами також призвела до значного росту тарифів та масових заворушень в Болгарії, які завершилися відставкою уряду. Аналогічна ситуація у Вірменії призвела до так званого «тарифного майдану», після чого рішення про підвищення тарифів було переглянуто.

Ефективність приватизації може бути значно знижена у зв'язку із очікуваннями інвесторів щодо реприватизації в Україні. Навіть поодинокі випадки та обговорення питань щодо можливості реприватизації у впливових колах погіршують і без того несприятливий загальний інвестиційний клімат в країні. Проте проблема існує, оскільки значна кількість об'єктів, в тому числі великих та стратегічних, була приватизована фактично за безцінь.

Ризики розпродажу об'єктів приватизації фактично за безцінь пов'язані також з обмеженістю інвестиційних ресурсів, як зовнішніх, так і внутрішніх. У липні 2015 р. Держстат опублікував дані, які свідчать про значний відтік іноземного капіталу. Якщо станом на 1 січня 2014-го обсяг зовнішніх інвестицій склав \$57,3 млрд., то на початок 2015-го цей показник знизився до \$45,9 млрд., а на 1 липня впав вже до \$42,9 млрд. За останні 1,5 року з країни пішло більш ніж \$14 млрд. Це чверть від усіх іноземних інвестицій, залучених за всі 24 роки незалежності.

Обсяг капітальних інвестицій за цей період знизився проти аналогічного періоду минулого року на 9,2%. Брак інвестиційних коштів обмежує конкуренцію при продажу об'єктів приватизації, що призведе до заниження їх вартості.

Ефективність приватизації значно знижується внаслідок відсутності дієвої передприватизаційної підготовки об'єктів, основною складовою якої є їхня реструктуризація.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Процес приватизації в Україні мав значні деформації, що не дозволило вирішити проблеми приходу на підприємства ефективних власників та підвищення ефективності діяльності підприємств в постприватизаційний період. Репрезентативне дослідження, проведене в ДУ «ІЕП» НАН України свідчить про значне погіршення фінансових результатів ряду вітчизняних підприємств після приватизації, причому ця тенденція має довготривалий характер. Без радикальної зміни підходів до здійснення процесу приватизації на завершальному етапі її ефективність викликає значні сумніви.

На завершальному етапі приватизаційного процесу в Україні, серед вимог підвищення його ефективності, що постійно проголошуються, але весь час порушуються, слід зазначити наступні:

- забезпечення максимальної прозорості процесу приватизації та доступності відповідної інформації для потенційних інвесторів та широких кіл громадськості;
- забезпечення реальної конкуренції, недопущення приватизації об'єктів заздалегідь визначеними покупцями (в тому числі заборона на проведення приватизаційних конкурсів з одним учасником або групою пов'язаних осіб, як це відбулося з «Укртелекомом»).

Для вирішення проблеми підвищення ефективності предприватизаційної реструктуризації підприємств необхідно втілити комплекс заходів, скерованих на збільшення обсягів джерел фінансування, посилення впливу державних органів на прискорення та підвищення ефективності реструктуризаційних процесів. Зокрема, слід прискорити вирішення питання щодо створення Банку реконструкції та розвитку. Але, оскільки це досить складний процес, який не вдалося «запустити» протягом двох десятиліть, тимчасово доцільно створити позабюджетний Фонд реструктуризації.

Задля активізації участі іноземних інвесторів в приватизації об'єктів державної власності в Україні доцільно забезпечити:

- покращення інвестиційного клімату шляхом максимального спрощення дозвільних процедур для іноземних інвесторів, забезпечення вільного входження інвестицій в Україну, зменшення адміністративного та податкового тиску на іноземних інвесторів;
- повернення до здійснення приватизаційних процедур переважно на засадах некомерційних конкурсів, що передбачають фіксовану ціну продажу та максимальні інвестиційні зобов'язання в постприватизаційний період. Це дозволить збільшити попит іноземних інвесторів на українські об'єкти державної власності, які підлягають приватизації. Одностороння орієнтація виключно на максимальну ціну об'єктів приватизації, покриття за рахунок доходів від неї бюджетних видатків часто призводить до того, що на підприємства приходять власники, які не здійснюють належних інвестицій в модернізацію та розвиток виробництва;
- створення вільних економічних зон з використанням сучасного світового досвіду забезпечення їх ефективного функціонування та врахуванням негативного досвіду запровадження ВЕЗ в Україні у попередні роки.

Альтернативою реприватизації як механізму компенсації бюджетних втрат від продажу об'єктів державної власності за необґрунтованими цінами може бути використання досвіду Великої Британії, де у 2007 р. був запроваджений одноразовий податок на приватизовані в період діяльності уряду Маргарет Тетчер активи. Це дозволило залучити до бюджету 10 млрд. фунтів стерлінгів. В Україні можливе використання розрахунку розмірів такого податку з урахуванням досвіду Великобританії та вітчизняної специфіки.

З метою мінімізації соціальних втрат від діяльності приватних підприємств в енергетичній галузі доцільне запровадження більш ефективної системи державного регулювання цін на електроенергію, дієвої протидії їх неконтрольованому зростанню.

Перспективи подальших досліджень проблеми пов'язані, перш за все, зі значним підвищенням якості їх проведення. Дані, які надаються Фондом держмайна, Держстатом, Мінекономрозвитку, не дозволяють провести повноцінний аналіз діяльності підприємств в постприватизаційний період. Потрібно створення системи моніторингу діяльності таких підприємств, перш за все, на макро- і мезорівні.

Потрібно вивчення і узагальнення досвіду деяких розвинених країн (наприклад, Італії) по націоналізації неефективних приватизованих підприємств з їх поданим фінансовим оздоровленням та реприватизацією.

Список літератури

1. Геєць В.М. Від квазіринку до ринку та інвестиційного зростання [Електронний ресурс] / В.М. Геєць. – Режим доступу : <http://gazeta.dt.ua/macrolevel/vid-kvazirinku-do-rinku-ta-investiciynogo-zrostannya-html>
2. Даниленко А. Ефективність діяльності приватизованих підприємств в Україні. Науково – аналітична записка [Текст] / А. Даниленко, Г. Єршова, О. Білоусова. [та ін.] – К. : ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України», 2013.
3. Дубровський В. Умови завершення приватизації в Україні. Аналітичний звіт та рекомендації для Державної програми приватизації [Текст] / В. Дубровський, О. Пасхавер, Л. Верховода, Б. Блащик. – Київ, Варшава : Центр соціально економічних досліджень, 2007. – 94 с.
4. Ефективність діяльності приватизованих підприємств в Україні. Фінансовий механізм забезпечення розвитку реального сектора України: науково – аналітична доповідь [Текст] / Під ред. А.І. Даниленка. – К. : НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». – 2014. – С.34 – 36.
5. Пасхавер О. Й. Завершальний етап приватизації в Україні [Текст] : [наук. вид.] / О. Й. Пасхавер, Л. Т. Верховодова, Т. С.Воронкова, Н. В. Терещенко. – К. : Міленіум, 2003. – 78 с.
6. Українська приватизація : Плюси і мінуси [Текст] : монографія / Є.І. Головаха, В.І. Дубровський, О.М. Кошик, О.Г. Білоцерківець ; Під ред. О.Й.Пасхавера ; Центр екон. розв. – К. : Альтерпрес, 2001. – 208 с. – С. 114 – 204.
7. Ширмер Я. Недержавний сектор працює краще [Текст] / Я. Ширмер, В. Дубровський, Т. Шигаєва // Перспективні дослідження. – К. : МЦПД. – 1999. – № 1. – С. 49 – 60.

References

1. Heiets, V.M. Vid kvazirynku do rynku ta investytsiinoho zrostannia [From quasi market to market and investment growth]. *gazeta.dt.ua*. Retrieved from <http://gazeta.dt.ua/macrolevel/vid-kvazirinku-do-rinku-ta-investiciynogo-zrostannya-html> [in Ukrainian].
2. Danylenko, A., Yershova, H., Bilousova, O., Koshyk, O., Fedorenko, A., & Shablysta L. (2013). *Efektivnist diialnosti pryvatyzovanykh pidpriemstv v Ukraini. Naukovo – analytychna zapyska [The effectiveness of privatized enterprises in Ukraine. Scientific - analytical note]*. Kyiv: DU «In-t ekon. ta prohnouzuv. NAN Ukrainy» [in Ukrainian].
3. Dubrovskiy, V., Paskhaver, O., Verkhovoda L., & Blashchik, B. (2007). *Umovy zavershennia pryvatyzatsii v Ukraini. Analytychnyi zvit ta rekomendatsii dlia Derzhavnoi prohramy pryvatyzatsii [Terms completion of privatization in Ukraine. Analytical report and recommendations for the State Privatization Program]*. Kyiv, Varshava: Tsentr sotsialno ekonomichnykh doslidzhen [in Ukrainian].
4. Danylenko, A.I. (Eds.). (2014). *Finansovyi mekhanizm zabezpechennia rozvytku realnoho sektora Ukrainy: naukovo – analytychna dopovid [Financial mechanism ensuring the development of the real sector of Ukraine: Scientific - analytical report]*. Kyiv: DU «In-t ekon. ta prohnouzuv. NAN Ukrainy» [in Ukrainian].
5. Paskhaver, O.I., Verkhovodova, L.T., Voronkova, T.Ie., & Tereshchenko, N.V. (2003). *Zavershalnyi etap pryvatyzatsii v Ukraini [The final stage of privatization in Ukraine]*. Kyiv: Milenium [in Ukrainian].
6. Holovakha, Ie.I., Dubrovskiy, V.I., Koshyk, O.M., & Bilotserkivets, O.H. (2001). *Ukrainian privatization: Pros and Cons*. O.I.Paskhaver (Ed.). Kyiv: Alterpres [in Ukrainian].

7. Shyrmer, Ia., Dubrovskiy, V., & Shyhaieva, T. (1999). Nderzhavnyi sektor pratsiuiie krashche [The private sector works better]. *Perspektyvni doslidzhennia – Perspective Researches, 1*, 49-60 [in Ukrainian].

Vladimir Gamaliy, Professor, Doctor of Physical and Mathematical Science
Kirovohrad National Technical University, Kirovohrad, Ukraine

Olexsandr Koshik, Research Scientist, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)
"Institute of Economics and Forecasting" of NAS of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Nina Leginkova, Associate Professor, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)
Kirovohrad Flight Academy of the National Aviation University, Kirovohrad, Ukraine

Analysis of the Final Phase of Privatization in Ukraine: State, Problems and Risks

The article is highlight existing problems and approaches to their solution to improve the efficiency of the privatization process in its final stage.

The necessity of filling of the state budget by privatizing does not cause doubts. Together with that, it follows to pay attention to considerable risks and warning in relation to expediency of the scale privatizing of state property (worsening off in financial performance of enterprises indicators is in a post privatization period; a sale of objects is on the considerably under stated prices; risks of re-privatization and others like that). There are the considerable risks related to privatizing in base industries of economy, especially to energy. About it, in particular, negative experience of her privatizing testifies in Russia. On the finishing stage of privatization process in Ukraine, among the requirements of increase of his efficiency, that proclaimed constantly, but violated all the time, it should be noted following: providing of maximal transparency of process of privatizing and availability of corresponding information for potential investors and wide circles of public; providing of the real competition, non-admission of privatizing of objects by in good time certain customers (including prohibition on realization of privatization competitions for one participant or group of constrained persons).

The prospects of further researches of the problem are constrained, foremost, with the significant increase of the quality of their implementation. It is necessary creation of the system of monitoring of activity of such enterprises, foremost, on macro - and mesolevel. We must study and summarize the experience of some developed countries (for example Italy) on the nationalization of inefficient privatized companies with their financial recovery and re-privatization.

privatization, the final stage of privatization, the performance of privatized enterprises, privatization risks

Одержано (Received) 06.11.2015

Прорецензовано (Reviewed) 26.11.2015

Прийнято до друку (Approved) 30.11.2015

УДК 330.113.2

С.В. Бурлуцька, доц., канд. екон. наук
Одеський національний економічний університет, м. Одеса, Україна

Ентропійні параметри соціально-економічної пружності регіонів

У статті розглянуті питання оцінки ентропійних параметрів соціально-економічної пружності регіонів. Проведено кластерний аналіз за параметром структурної ентропії (за видами економічної діяльності) та глибиною шоку (падіння валового регіонального продукту) за 2013-2014 роки). Визначені регіональні особливості пружної реакції на шоківі збурення. Емпірично підтверджено прояв ефектів модульності, структурної нейтральності, міжрегіональної субституційності та компліментарності. Наведені пропозиції щодо покращення інформаційної вірогідності ентропійних параметрів соціально-економічної пружності.

регіон, соціально-економічна пружність, модульність, структурна нейтральність, компліментарність, субституційність